

Universiteit Utrecht

Taalvaardigheidsondersteuning in het hoger onderwijs

Annemijn Pasman, 3815501

Masterscriptie Communicatie & Organisatie

Datum: 15 - 01 - 2016

Universiteit Utrecht

Docent: prof. dr. Leo Lentz

Begeleider: drs. Erik van der Spek

Organisatie: Hendrikx Van der Spek

Managementsamenvatting

Aanleiding

Voor u ligt de managementsamenvatting van mijn onderzoek naar taalvaardigheidsondersteuning in het hoger onderwijs. Ik heb dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van Hendrikx Van der Spek (HVdS). Dit communicatiebureau heeft e-learningmodules ontwikkeld voor taalvaardigheid en is benieuwd of ze deze modules kunnen aanbieden in het hoger onderwijs. Uit eerder onderzoek blijkt bovendien dat studenten in het hoger onderwijs veel taalvaardigheidsproblemen ervaren en dat e-learning een geschikte manier is om die problemen aan te pakken. In dit onderzoek leest u daarom het antwoord op de vraag: *in hoeverre ondersteunen hogeronderwijsinstellingen de taalvaardigheid van hun studenten met behulp van e-learning?* In dit verslag rapporteer ik ook mijn adviezen voor het hoger onderwijs.

Methode

Ik heb 31 contactpersonen geïnterviewd die betrokken zijn bij de taalvaardigheid of academische vaardigheden van hun studenten. Zij werken bij de opleidingen Rechten, Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, Toegepaste Psychologie, Psychologie (wo) en Rechten (wo) bij acht verschillende hogeronderwijsinstellingen in Nederland. De opleidingen en instellingen (vier hogescholen en vier universiteiten) heb ik benaderd naar aanleiding van een bureauonderzoek. De interviews heb ik geanalyseerd volgens een analyseschema met centrale termen rondom de thema's taalproblemen, taalambities, aanpak van taalondersteuning, taalbeleid, e-learning en knelpunten.

Uitkomsten

Uit dit onderzoek komt naar voren dat het hoger onderwijs e-learning nog niet vaak inzet om de taalvaardigheid te ondersteunen. De instellingen doen over het algemeen nog niet veel aan taalvaardigheidsondersteuning. In het hoger onderwijs wordt wel gezocht naar goede manieren om dit te doen voor schrijfvaardigheid en elke opleiding pakt dit weer net iets anders aan.

Aanpak

Hogeronderwijsinstellingen kennen geen e-learningmodules die aan hun behoefte voldoen of ze weten niet hoe e-learning hen kan helpen. Nog geen handvol opleidingen werkt met een vorm van e-learning. Een groot aantal instellingen biedt wel in een andere vorm schrijfvaar-

digheidsondersteuning aan. Vaak zijn dit instellingsbrede cursussen. Maar de verantwoordelijkheid voor de aanpak wordt vooral bij de student neergelegd, hoewel sommige instellingen steeds meer gaan inzien dat studenten hun problemen niet zelfstandig kunnen verhelpen.

Verschillende opleidingen hebben taalvakken of vakken voor academische vaardigheden waarbij het schrijven van een onderzoek een belangrijk onderdeel vormt. De focus ligt daarbij vooral op het eerste jaar. Feedback geven is in dat geval de voornaamste manier om taalproblemen aan te pakken. De opleidingen hebben zo vooral een signalerende functie.

Grammatica en spelling komen niet vaak terug in het curriculum, maar juist in extra-curriculaire ondersteuning zoals het e-learningprogramma Hogeschooltaal. Ook sturen docenten studenten door naar websites met tips of naar eigen digitale leeromgevingen waar ze ook met oefeningen en video's aan de slag kunnen. Als opleidingen e-learning inzetten, dan doen zij dit dus eerder voor basisvaardigheden. Studenten kunnen dan oneindig oefenen, zonder dat dit het curriculum beïnvloedt. De instellingen bieden voor andere schrijfvaardigheden nog weinig ondersteuning aan. Instellingen zien wel potentie in blended learning voor schrijfvaardigheden als formuleren en structureren.

Ambities

De onderwijsinstellingen verschillen in hun ambities. Sommige opleidingen hebben de ambitie om meer met taal te doen in hun onderwijs. Dit blijkt vaker het geval te zijn bij de rechtenopleidingen dan bij psychologieopleidingen. Opleidingen die al een bepaalde vorm van ondersteuning aanbieden, streven naar verdere integratie van taal in het onderwijs. Dit willen zij realiseren met consistente feedback op schrijfproducten, een schrijfleerlijn of door taalontwikkeland lesgeven. Bovendien willen zij meer aandacht besteden aan formuleren en structureren – naast spelling en grammatica. Andere instellingen hebben die ambities niet of minder. Zij willen ook betere feedback geven, maar hopen vooral dat hun studenten meer initiatief nemen om zelfstandig aan de slag te gaan met die feedback.

Knelpunten

In het hoger onderwijs is grote behoefte aan richtlijnen voor de beoordeling van taalvaardigheid. Op dit moment weten docenten nog niet goed wat een student op welk niveau moet kunnen, hoe docenten dit niveau moeten beoordelen en naar welk eindniveau een student toewerkt. Studenten lijken daarnaast niet gemotiveerd om met feedback of taal oefeningen

aan de slag te gaan. Zij worden dan ook nog weinig geconfronteerd met (de consequenties van) hun taalproblemen.

Instellingen willen ten slotte niet te veel extracurriculaire ondersteuning aanbieden om te voorkomen dat ze studenten met taalproblemen extra belasten met de ondersteuning. De instellingen zijn ook terughoudend doordat ze voor hun gevoel opgescheept zitten met een probleem uit het voortgezet onderwijs. Het opleidingsmanagement lijkt daarom minder snel bereid om geld of ruimte vrij te maken in het onderwijs voor (de ontwikkeling van) taalvaardigheidsondersteuning.

Verschillen tussen hogescholen en universiteiten

Uit het onderzoek blijkt dat hogescholen een schoolsere aanpak hanteren dan de universiteiten. Hogescholen bieden meer eigen ondersteuning aan en nemen meer verantwoordelijkheid voor de taalproblemen van hun studenten dan universiteiten en grijpen vooral de propedeusefase aan als reparatiejaar. Sommige hbo-opleidingen hebben bovendien een taalbeleid, terwijl geen enkele universitaire opleiding dat op dit moment heeft. Hogescholen lijken daarom een stap dichterbij structurele aandacht voor taal.

Universiteiten besteden daarentegen wel veel aandacht aan onderzoeksvaardigheden. Studenten krijgen in het wo namelijk ondersteuning bij het schrijven van een onderzoeksrapport. Hogescholen bieden daar juist weer minder onderwijs of ondersteuning in aan.

Advies hogeronderwijsinstellingen

Op basis van dit onderzoek heb ik verschillende aanbevelingen geformuleerd voor de manier waarop hogeronderwijsinstellingen de taalvaardigheidsproblemen kunnen aanpakken:

- Besteed meer aandacht aan taalvaardigheid en durf (een deel van) de verantwoordelijkheid bij de opleiding te leggen. Taalvaardigheid is een belangrijk gereedschap voor alle studenten, ongeacht of zij een taalopleiding volgen of niet.
- Bied niet lukraak ondersteuning aan, maar maak weloverwogen keuzes. Een weloverwogen keuze leidt tot ondersteuning die goed aansluit op de behoeften van de opleiding en het effectiefst is.
- Ga in gesprek met de student. De studenten zijn de personen met de taalvaardigheidsproblemen, maar zij worden nog weinig betrokken bij de ondersteuning. Achterhaal samen met studenten hoe de opleiding hen kan motiveren

om hun taalvaardigheid te ontwikkelen en ga samen na aan welke ondersteuning de studenten werkelijk behoefte hebben.

- Ga ten slotte ook in gesprek met andere opleidingen en instellingen. Instellingen kunnen veel van elkaar leren. Je bespaart bovendien geld en tijd door niet allemaal zelf het wiel opnieuw uit te vinden, maar door met elkaar in overleg te gaan over eindtermen of door samen te werken aan taalvaardigheidsondersteuning.